Języki asemblerowe

WYKŁAD 7

Dr Krzysztof Balicki

Modele pamięci

- Model pamięci określa konfigurację decydująca o sposobie użycia i łączenia segmentów.
- Każdy model cechuje się innymi ograniczeniami w zakresie maksymalnej przestrzeni dostępnej dla kodu programu i danych.
- Dobór modelu pamięci wpływa na sposób dostępu do danych (zmiennych) i procedur.

Modele pamięci

Model	Dane	Kod programu
Tiny	jeden segment maks. 64 kB	
Small	jeden segment maks. 64 kB	jeden segment maks. 64 kB
Medium	jeden segment maks. 64 kB	dowolna liczba segmentów
Compact	dowolna liczba segmentów	jeden segment maks. 64 kB
Large	dowolna liczba segmentów	dowolna liczba segmentów
Huge	dowolna liczba segmentów, pojedyncze zmienne mogą być większe niż 64 kB	dowolna liczba segmentów
Flat	brak segmentów, używany tylko w trybie chronionym	

Modele pamięci

- Deklaracja modelu pamięci odbywa się za pomocą dyrektywy:

```
.model typ
```

- Programy typu COM wykorzystują model pamięci **tiny**

Programy typu COM

- COM - ang. command (rozkaz).
- Nazywane są mapą pamięci - to co ładowane jest i uruchamiane w pamięci jest wierną kopią programu na dysku.
- Podczas ładowania wszystkim rejestrom segmentowym (CS, DS, ES, SS) przypisywana jest ta sama wartość (wartość segmentu bloku PSP).

Programy typu COM

- Zawartość rejestru IP na początku zawsze wynosi 100h. Sterowanie w programie rozpoczyna się za 256 bajtowym blokiem PSP od adresu CS:0100h.
- W kodzie asemblerowym musi zostać umieszczona dyrektywa przesunięcia:

```
org 100h
```

Programy typu COM

- Programy nie mogą być dłuższe niż 64 kB, muszą zmieścić się w jednym segmencie.
- Programy nie mają dostępu do danych lub procedur umieszczonych w innych segmentach.
- Programy są szybciej ładowane do pamięci niż programy typu EXE.
- Programy nie wymagają stosu.

Programy typu EXE

- EXE - ang. execution (wykonanie).
- Są to programy relokowalne.
- Programy mogą być ładowane i uruchamiane w pamięci począwszy od dowolnego adresu będącego wielokrotnością 10h.
- Mogą zajmować wiele segmentów.
- Segmenty mają zapewnioną wewnętrzną komunikację za pomocą 32 bitowych adresów logicznych **`segment:offset`**.

Programy typu EXE

- Program składa się z nagłówka (zawierającego m.in. opis pliku, wymagania dotyczące pamięci operacyjnej, początkowe zawartości rejestrów) i modułu przeznaczonego do umieszczenia w pamięci.
- Wielkość programu ograniczona jest tylko wielkością dostępnej pamięci.

Pliki OBJ

- Pliki w formacie OBJ używane są m.in. przez linkery w systemie DOS do generowania plików EXE.
- Pliki OBJ posiadają rozszerzenie .obj.
- Format OBJ nie definiuje specjalnych nazw segmentów. Segmenty mogą posiadać dowolne nazwy.
- W przypadku braku zdefiniowania segmentu NASM umieszcza kod programu w domyślnym segmencie o nazwie:

__NASMDEFSEG

Pliki OBJ

- NASM traktuje zdefiniowane nazwy segmentów jako etykiety, będące adresami segmentów.
- Format OBJ pozwala specyfikować różne właściwości segmentów, np.:

```
segment kod public
segment stos stack
```

Pliki OBJ

- Format OBJ pozwala grupować segmenty, np.:

```
segment dane1
segment dane2
group dane dane1 dane2
```

- Pojedynczy rejestr segmentowy może być używany do uzyskiwania dostępu do wszystkich segmentów w grupie.
- Nazwa grupy jest także traktowana przez NASM jako etykieta.

Pliki EXE

- Każdy program wymagający powyżej 64kB przestrzeni w pamięci musi być tworzony jako plik EXE.

Tworzenie plików .exe

- Plik .exe może zostać stworzony przez linker przez połączenie plików .obj.
- Dokładnie jeden z plików .obj musi mieć zdefiniowany punkt startu.
- Punkt startu definiowany jest w pliku źródłowym (.asm) za pomocą:

```
..start
```

Tworzenie plików .exe

- Inicjalizacja rejestrów segmentowych:
  - rejestr DS powinien wskazywać segment danych
  - rejestr SS powinien wskazywać segment stosu
- Ustawienie wierzchołka stosu:
  - rejestr SP powinien wskazywać wierzchołek stosu (adres offsetowy wierzchołka)

Linkery

- Przykładowe linkery:
  - VAL
  - FREELINK
  - djlink
  - ALINK

Tworzenie plików .exe

- Przykładowy program:

```
segment dane
napis: DB 'Program EXE', 13, 10, '$'

segment program
..start:
mov AX,dane
mov DS,AX
mov AX,stos
mov SS,AX
mov SP,wierzcholek
mov DX,napis
mov AH,09h
int 21h
mov AH,4Ch
int 21h

segment stos stack
resb 64
wierzcholek:
```

Tworzenie plików .exe

- Komplilacja:

```
nasm -fobj program.asm
```

- Linkowanie:

```
val program.obj, program.exe
```

Modele pamięci

- NASM wspiera różne modele pamięci:
  - modele wykorzystujące pojedynczy segment kodu (tiny, small, compact)
    - w tych modelach używane są tzw. funkcje bliskie (NEAR)
    - wskaźniki funkcji są 16 bitowe i zawierają tylko adres offsetowy, rejestr segmentu kodu (CS) nie zmienia swojej wartości i zawsze dostarcza taki sam adres segmentu
    - funkcje bliskie wywoływane są za pomocą instrukcji **`CALL`**, a powrót z funkcji odbywa się za pomocą instrukcji **`RET`**

Modele pamięci

- NASM wspiera różne modele pamięci (cd.):
  - modele wykorzystujące więcej niż jeden segment kodu (medium, large, huge)
    - w tych modelach używane są tzw. funkcje dalekie (FAR)
    - wskaźniki funkcji są 32 bitowe i zawierają 16 bitowy adres segmentu oraz 16 bitowy adres offsetowy
    - funkcje dalekie wywoływane są za pomocą instrukcji **`CALL FAR`** lub **`CALL segm:offset`**, a powrót z funkcji odbywa się za pomocą instrukcji **`RETF`**

Modele pamięci

- NASM wspiera różne modele pamięci:
  - modele wykorzystujące pojedynczy segment danych (tiny, small, medium)
    - wskaźniki danych są 16 bitowe i zawierają tylko adres offsetowy, rejestr segmentu danych (DS) nie zmienia swojej wartości i zawsze dostarcza taki sam adres segmentu
    - funkcje bliskie wywoływane są za pomocą instrukcji **`CALL`**, a powrót z funkcji odbywa się za pomocą instrukcji **`RET`**

Modele pamięci

- NASM wspiera różne modele pamięci (cd.):
  - modele wykorzystujące więcej niż jeden segment danych (compact, large, huge)
    - wskaźniki danych są 32 bitowe i zawierają 16 bitowy adres segmentu oraz 16 bitowy adres offsetowy
    - należy pamiętać o niemodyfikowaniu zawartości rejestru DS przed wcześniejszym zapisaniem jego pierwotnej wartości

Stos

- Przestrzeń pamięci zarezerwowana w segmencie stosu jest używana do implementacji stosu.
- Implementacja stosu realizowana jest w procesorze Pentium za pomocą rejestrów SS oraz ESP.
- Wierzchołek stosu jest identyfikowany przez adres SS:ESP, gdzie SS wskazuje początek segmentu stosu zaś ESP adres offsetowy wierzchołka stosu.

Stos

- Implementacja stosu w procesorze Pentium posiada następujące właściwości:
  - na stosie mogą być odkładane tylko wartości o długości słowa (16 bitów) lub podwójnego słowa (32 bity), nie można odkładać wartości jednobajtowych,
  - wierzchołek stosu przesuwa się w kierunku adresów o mniejszych wartościach,
  - wierzchołek stosu wskazuje zawsze ostatni element umieszczony na stosie, młodszy bajt słowa umieszczonego na stosie.

Operacje arytmetyczne

- Sześć znaczników (flag) w rejestrze znaczników używane jest do monitorowania wyników operacji arytmetycznych:
  - znacznik zera (ZF),
  - znacznik przeniesienia (CF),
  - znacznik przepełnienia (OF),
  - znacznik znaku (SF),
  - znacznik pomocniczego przepełnienia (AF),
  - znacznik parzystości (PF).

  Znaczniki te nazywane są znacznikami statusu.

Operacje arytmetyczne

- Przykładowe instrukcje modyfikujące znacznik zera:
  - add
  - sub
  - inc
  - dec
- Instrukcje skoku testujące znacznik zera:
  - jz (skocz jeśli ZF równy 0)
  - jnz (skocz jeśli ZF różny od 0)

Operacje arytmetyczne

- Przykładowe instrukcje modyfikujące znacznik przeniesienia:
  - add
  - sub
- UWAGA: Instrukcje „inc” oraz „dec” nie modyfikują znacznika przeniesienia
- Instrukcje skoku testujące znacznik przeniesienia:
  - jc (skocz jeśli wystąpiło przeniesienie, tj. CF równy 1)
  - jnc (skocz jeśli CF równy 0)

Operacje arytmetyczne

- Przykładowe instrukcje modyfikujące znacznik przepełnienia:
  - add
  - sub
  - inc
  - dec
- Instrukcje skoku testujące znacznik przeniesienia:
  - jo (skocz jeśli wystąpiło przepełnienie, tj. OF równy 1)
  - jno (skocz jeśli OF równy 0)

Operacje arytmetyczne

- Dodatkowa instrukcja przerwania programowego „into” testuje znacznik przepełnienia.

Operacje arytmetyczne

- Przykład:
  - przy dodawaniu dwóch wartości 72h i 0Eh procesor traktuje te wartości zarówno jako:
    - wartości bez znaku (*unsigned*) - wynik mieści się w zakresie 00h (0)... 0FFh (255) liczb bez znaku i znacznik przeniesienia (CF) nie jest ustawiany
    - wartości ze znakiem (*signed*) - wynik nie mieści się w zakresie 0FFh (-128) ... 7F (127) liczb ze znakiem i znacznik przepełnienia (OF) jest ustawiany

Operacje arytmetyczne

- Znacznik znaku jest kopią najstarszego bitu liczby.
- Instrukcje skoku testujące znacznik znaku:
  - js (skocz jeśli SF równy 1)
  - jns (skocz jeśli SF równy 0)

Operacje arytmetyczne

- Znacznik pomocniczego przeniesienia jest generowany jeśli pojawi się przeniesienie (pożyczka) dla czterech najmłodszych bitów liczby.
- Instrukcje poprawek testujące znacznik pomocniczego przeniesienia:
  - aaa
  - aas
  - aam
  - aad
  - daa
  - das

Operacje arytmetyczne

- Znacznik parzystości określa parzystość 8 najmłodszych bitów wyniku operacji (nawet jeśli operacje wykonywane są na wartościach 16 lub 32 bitowych).
- Instrukcje skoku testujące znacznik znaku:
  - jp (skocz jeśli PF równy 1)
  - jnp (skocz jeśli PF równy 0)

Mnożenie

- AL * 8-bitowy operand = AH:AL
- AX * 16-bitowy operand = DX:AX
- EAX * 32-bitowy operand = EDX:EAX

Dzielenie

- AX / 8-bitowy operand = AL, reszta AH
- DX:AX / 16-bitowy operand = AX, reszta DX
- EDX:EAX / 32-bitowy operand = EAX, reszta EDX

Dodawanie liczb wielobajtowych

- Przykład - dodawanie liczb 64 bajtowych:
  - operandy wejściowe: EBX:EAX oraz EDX:ECX
  - wynik: EBX:EAX

```
add EAX,ECX
adc EBX,EDX
```

- Rozkaz „adc” realizuje dodawanie z przeniesieniem (dodawane są dwa operandy i jeśli CF=1 dodawana jest wartość 1)

Dodawanie liczb zmiennoprzecinkowych

$$m_S 2^{e_S} = m_A 2^{e_A} + m_B 2^{e_B}$$

$$m_S = m'_A + m'_B$$

$$e_S = max(e_A, e_B)$$

$$m'_A = m_A \qquad m'_B = m_B \qquad \text{jeśli } e_A = e_B$$

$$m'_A = m_A \qquad m'_B = m_B 2^{-|e_A - e_B|} \qquad \text{jeśli } e_A > e_B$$

$$m'_A = m_A 2^{-|e_A - e_B|} \qquad m'_B = m_B \qquad \text{jeśli } e_A < e_B$$

Odejmowanie liczb zmiennoprzecinkowych

$$m_R 2^{e_R} = m_A 2^{e_A} - m_B 2^{e_B}$$

$$m_R = m'_A - m'_B$$

$$e_R = max(e_A, e_B)$$

$$m'_A = m_A \qquad m'_B = m_B \qquad \text{jeśli } e_A = e_B$$

$$m'_A = m_A \qquad m'_B = m_B 2^{-|e_A - e_B|} \qquad \text{jeśli } e_A > e_B$$

$$m'_A = m_A 2^{-|e_A - e_B|} \qquad m'_B = m_B \qquad \text{jeśli } e_A < e_B$$

Mnożenie liczb zmiennoprzecinkowych

$$m_I 2^{e_I} = m_A 2^{e_A} \cdot m_B 2^{e_B}$$

$$m_I = m_A \cdot m_B$$

$$e_I = e_A + e_B$$

Dzielenie liczb zmiennoprzecinkowych

$$m_I 2^{e_I} = \frac{m_A 2^{e_A}}{m_B 2^{e_B}}$$

$$m_I = \frac{m_A}{m_B}$$

$$e_I = e_A - e_B$$

Dodawanie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Dodawanie
  - jeśli *znak* A = *znak* B, to:

$$|S| = |A| + |B|$$
$$znak\ S = znak\ A = znak\ B$$

Dodawanie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Dodawanie
  - jeśli *znak* $A \neq$ *znak* B, to:
    - jeśli $|A|>|B|$, to:

$$|S| = |A| - |B|$$
$$znak\ S = znak\ A$$

    - jeśli $|A|<|B|$, to:

$$|S| = |B| - |A|$$
$$znak\ S = znak\ B$$

Odejmowanie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Odejmowanie
  - jeśli $znak\ A \neq znak\ B$, to:

$$|R| = |A| + |B|$$
$$znak\ R = znak\ A$$

Odejmowanie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Odejmowanie
  - jeśli *znak* A = *znak* B, to:
    - jeśli $|A| \geq |B|$, to:

$$|R| = |A| - |B|$$
$$znak\ R = znak\ A$$

    - jeśli $|A| < |B|$, to:

$$|R| = |B| - |A|$$
$$znak\ R = znak\ B$$

Mnożenie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Mnożenie

$$|I| = |A| \cdot |B|$$
$$znak\ I = xor\left(znak\ A\ ,\ znak\ B\right)$$

Dzielenie mantys w kodzie ZM

- A, B - mantysy
- Dzielenie

$$|I| = \frac{|A|}{|B|}$$

$$znak\ I = xor\left(znak\ A\ ,\ znak\ B\right)$$